

ลักษณะ เฉพาะของกฎหมายไทยในการแก้ปัญหา
ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ความเบื้องต้น

งานเขียนต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการแก้ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยจะวิเคราะห์ถึงลักษณะการบัญญัติกฎหมาย ความเชื่อและแนวความคิดของนักกฎหมาย ต่อการตีความในปัญหานี้ แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา และในที่สุดจะได้เสนอจุดบกพร่อง ในระบบกฎหมายของไทยพร้อมทั้ง เสนอแนะแนวความคิดเพื่อแก้ไขปรับปรุง

1. ลักษณะทั่วไปของบทบัญญัติ

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้มีบทบัญญัติเขียนไว้โดยเฉพาะเพื่อใช้กับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางละเมิด เพียงแต่ในมาตรา 420 ซึ่งเป็นมาตราหลักได้เขียนไว้ว่า "ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย ทำให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" จะเห็นว่า กฎหมายมิได้กำหนดถึงวิธีพิสูจน์เหตุในความเป็นจริงของความเสียหาย และมีกำหนดว่า ความรับผิดของจำเลยจะมีขอบเขตเช่นใด เพียงแต่มีบทบัญญัติให้มีการเฉลี่ยความรับผิดกรณีผู้เสียหายมีความผิดก่อให้เกิดความเสียหายในมาตรา 442 ซึ่งอนุโลมใช้กับมาตรา 223

มีนักกฎหมายคิดกันว่า หลักในการกำหนดขอบเขตความรับผิดจะนำเอาหลักจากมาตรา 222 มาใช้หรือไม่ ดังได้บัญญัติไว้ว่า "การเรียกเอาค่าเสียหายนั้นได้แก่เรียกเอาค่าเสียหายเพื่อความเสียหาย เช่นที่ความปกคดีย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้แม้กระทั่ง เพื่อความเสียหายอัน เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ

หากว่าคุ้มครองที่เกี่ยวข้องใดก็ตามเห็นหรือควรจะได้เห็นพฤติกรรมเช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มาตรา 222 ใช้สำหรับความเสียหายที่เกิดจากความสัมพันธ์ข้างหนึ่งอันมีผลมาจากสัญญา ไม่อาจใช้กับกรณีละเมิดได้¹ เพราะในบางกรณีจำกัดกำหนดค่าเสียหายละเมิดต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่ไม่สามารถคาดเห็นมาก่อน ฉะนั้นการใช้กฎหมายในเรื่องนี้จึง เปิดช่องให้นักนิติศาสตร์และศาลใช้เหตุผลในการสร้างหลักเพื่อวินิจฉัยอย่างเต็มที่

2. แนวความคิดของนักกฎหมาย

โดยที่ความคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้แก่กันมานานแล้วตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 จึงได้มีการทบทวนในภาคพื้นยุโรปและในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ได้สร้างทฤษฎีสืบต่อกันมาอย่างมากมาย นักกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากต่างประเทศและมีโครงสร้างทฤษฎีเกิดขึ้นมาใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็มีนักคิดในปัญหานี้น้อยมากที่เกี่ยวข้อง คงจะปรากฏแนวความคิดของนักนิติศาสตร์ไทยทั้งหลายดังนี้

พระสุทธธรรณดุมนทร์ เห็นว่า การพิสูจน์ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของพิจรรณาควยหลักสองประการคือ

(1) จำเลยต้องได้กระทำการ (หรือละเว้นไม่กระทำการซึ่งจำเลยมีหน้าที่จะต้องกระทำตามกฎหมาย)

(2) (ก) การกระทำของจำเลยนั้นในตัวเองมีฤทธิ์อยู่ต่อไปจนเกิดผลโดยตรงขึ้นหรือทำให้เกิดการกระทำอื่นอันมีฤทธิ์ทำให้เกิดผลโดยตรงขึ้น หรือ (ข) การกระทำของจำเลยนั้นทำให้มีภัยร้ายอันหนึ่งอยู่และมีการกระทำอันมีฤทธิ์อันหนึ่งทำแก่ภัยนั้น

¹ จิตติ คิงส์คีย์ และยล ชีรกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพสอง (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2503), หน้า 493; ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 2.

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2520), หน้า 656; ยิงศักดิ์ กฤษณจินดา, คำพิพากษาฎีกา 2521 - 2522 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเพชรการพิมพ์, 2523), หน้า 46.

จนเกิดผลขึ้น¹

จะสังเกตเห็นว่า ความคิดนี้อาจจะมีปัญหาว่า ไคร่ครอบคลุมไปถึงการค้นหาเหตุ
ของความเป็นจริง (Cause in Fact) หรือไม่ เพราะไม่มีองค์ประกอบที่กำหนดว่า
การกระทำของจำเลยจะทอง เป็นเหตุของความเสียหาย (Causa Sine Qua
Non) และมีข้อที่น่าคิดว่า หลวงสุทธิธรรมคุณตรึงใจที่จะใช้หลักนี้เป็นหลักเกี่ยวใน
การพิสูจน์ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาหรือไม่ หรือว่าใช้เฉพาะคดีชนคดีโคชนคดีหนึ่งเพียงอย่าง
เดียว เพราะจากการสังเกตบทความของท่านจะพบว่าท่านได้ยกตัวอย่างคำพิพากษาของ
ศาลฎีกาไทยเฉพาะคดีอาญาเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันท่านใช้แนวการเขียนตามคำรา
ของกฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งอ้างทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

ศาสตราจารย์ ดร. หยุค แสงอุทัย เห็นว่า ในทางแห่งนั้นต้องใช้ทฤษฎีเหตุเหมาะ
สม (Adequate Theory) อย่างเดียวคือพิจารณาว่า ตามความรูความชำนาญของมนุษย์
ผลอาจเกิดจากการกระทำของผู้กระทำหรือไม่ ทั้งนี้ถือการที่ผลอาจเกิดขึ้นนั้นจะคงไม่
ห่างไกลจากความคิดของชีวิตตามปกติไม่สามารถจะคาดหมายได้²

จะสังเกตเห็นว่าศาสตราจารย์ ดร. หยุค แสงอุทัย เป็นนักกฎหมายที่ได้ศึกษา
มาจากประเทศเยอรมัน จึงได้รับอิทธิพลทางความคิดมาด้วยซึ่งขณะนั้นทฤษฎีเหตุเหมาะสม
กำลังมีอิทธิพลมาก แต่สำหรับในคดีอาญา ท่านศาสตราจารย์ ดร. หยุค เชื่อในทฤษฎี
เงื่อนไข (Condition Theory)³

ศาสตราจารย์จิตติ คิงศฤงคาร เห็นว่า เมื่อผู้ทำละเมิดก่อความเสียหายขึ้น
แม้จะเป็นผลที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ก็ตาม เมื่อเป็นผลโดยตรงจากการกระทำผิดของ

¹ พระสุทธิธรรมคุณตรึงใจ, "ผลไกลหรือใกล้กับเหตุ," วารสารกฎหมาย
(มกราคม - เมษายน 2521): 28 - 51.

² บันทึกท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2496.

³ หยุค แสงอุทัย, "ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในทางอาญา,"
หน้า 883 - 907.

คนแล้ว ผู้ทะเล่เมื่อก็คองรับผิด ในระหว่างผู้เสียหายซึ่งไม่มีความผิดอันใดเลยกับผู้ทะเล่เมื่อก
ซึ่งเป็นผู้ผิดก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นนั้น ก็เป็นที่เห็นได้ว่า ไม่มีเหตุที่ผู้เสียหายจะ
ต้องรับบาปเคราะห์แต่ควร เป็นผู้ทะเล่เมื่อกที่ควรรับภาระชดเชยค่าเสียหาย

จะสังเกตเห็นว่าศาสตราจารย์ จิตติ ทิงศกัทธิย์ เชื้อในทฤษฎีผลโดยตรง ฉะนั้น
จำเลยจะต้องรับผิดชอบในผลโดยที่สืบเนื่องมาจากการกระทำทั้งหมดซึ่งอาจจะไม่สามารถ
คาดเห็นได้ แต่ความคิดของท่านมีใจแสดงให้เห็นถึงการค้นหาเหตุในความเป็นจริง
(Cause in Fact)

รองศาสตราจารย์ ดร. วารี นาสกุล จากบทพิจารณาทฤษฎีของทฤษฎีจะเห็น
ได้ว่าทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไขประกอบเสียหลายมากกว่าทฤษฎี
มูลเหตุเหมาะสม แต่ขณะเดียวกันก็อาจทำให้จำเลยต้องรับผิดมากเกินไป ดังนั้นจึงจะมี
การนำหลักจากสองทฤษฎีนี้มาใช้ร่วมกัน โดยนำทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎี
เงื่อนไขมาใช้ในตอนต้น แล้วนำทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมมาใช้ในตอนปลาย กล่าวคือจะดู
ผลที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ ว่า ผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุแรกเหตุเดียว
หรือมีเหตุอื่นมาสองแทรกเข้าไปด้วย ถ้าปรากฏว่าไม่มีเหตุอื่นมาสอดแทรกจนกระทั่งเหตุ
แรกหมดความสำคัญลง เช่นนี้ ถือว่าผลที่เกิดขึ้นต่อไปนี้ผู้ก่อเหตุแรกไม่ต้องรับผิด ตัวอย่าง
เช่น นาย ค. ใช้ปืนยิงนาย ง. จนได้รับบาดเจ็บสาหัส ขณะนั้นนาย ง. รักษาตัวอยู่ที่โรง-
พยาบาลนั้น นาย จ. คู่รักเก่าได้เอามือไปเชือกคือนาย ง. คายทันที เช่นนี้ถือว่าความ
ตายมีได้เป็นผลมาจากการกระทำของนาย ค. นาย ค. ไม่ต้องรับผิดในความตายนั้น
แม้ว่าเพราะเหตุที่นาย ง. ต้องเข้าโรงพยาบาลจึงทำให้นาย จ. มีโอกาสที่จะฆ่า นาย ง.
ก็ตาม แต่ถาเหตุสองแทรกเป็นเหตุที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นอยู่แล้ว เช่นนี้ผู้เป็นต้นเหตุคนแรก
ยังต้องรับผิดอยู่ เช่นความตัวอย่างนาย ค. ยิงนาย ง. บาดเจ็บสาหัสจากคน ถานาย ง.
ถึงแก่ความตายเพราะโรคปอดบวมหรือเพราะเชื้อบวมทะยัก เช่นนี้ ถือว่าเป็นเหตุสอง
แทรกซึ่งเกิดขึ้นได้ตามปกติ นาย ค. ยังต้องรับผิดในความตายนั้น

1 จิตติ ทิงศกัทธิย์ และบล ชีรกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพสอง, หน้า 503 - 504.

2 วารี นาสกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด,
หน้า 84 - 85.

แท้ที่จริงหลักอันนี้เป็นความเชื่อในทฤษฎีเหตุเหมาะสม (Adequacy Theory) เพียงทฤษฎีเดียว ไม่จำเป็นคือใจทฤษฎีเงื่อนไขในคอนคนเพราะทฤษฎีเหมาะสมมีองค์ประกอบข้อที่หนึ่งคือ Cause, Effect, or Non อยู่แล้ว¹ ซึ่งเป็นสาระสำคัญในทฤษฎีเงื่อนไขเช่นกัน

อาจารย์พจน์ บุษปาคม เห็นว่า ความรับผิดชอบของจำเลยไม่จำกัดเฉพาะผลตามปกติเท่านั้น เมื่อเป็นความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดของจำเลย จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ²

อาจารย์ไพจิตร บุญอุพันธุ เชื่อในทฤษฎีผลโดยตรง³ เข้าใจว่า ความเห็นของทั้งอาจารย์พจน์และอาจารย์ไพจิตร คงได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากศาสตราจารย์จิตติ ตึงศภักดิ์

ศาสตราจารย์ ดร. จีต เศรษฐบุตร เห็นว่า ผู้ละเมิดย่อมรับผิดชอบค่าเสียหายอันเป็นผลมาจากการละเมิดทั้งสิ้น⁴

ศาสตราจารย์ ดร. เสริม วินิจฉัยกุล การชดเชยค่าสินไหมทดแทนจะต้องเป็นการชดเชยความเสียหายโดยสิ้นเชิง⁵

¹ คุรายละเอียบของ Adequacy Theory หน้า 151.

² พจน์ บุษปาคม, คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2520), หน้า 188.

³ ไพจิตร บุญอุพันธุ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519), หน้า 38.

⁴ จีต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสัมมนาและวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 436.

⁵ เสริม วินิจฉัยกุล, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและหนี้ (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 481.

ความคิดของทั้งศาสตราจารย์ ดร. จี๊จ และศาสตราจารย์ ดร. เสริม มีได้แสดงให้เห็นถึงวิธีพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอย่างไร ความคิดของท่านค่อนข้างคลุมเครือซึ่งอาจจะเข้าใจได้ว่า จำเลยต้องรับผิดชอบไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อม หรืออาจจะสืบเนื่องต่อไปขนาดไหนก็ได้

กล่าวโดยสรุปความคิดของนักกฎหมายไทยที่ปรากฏอยู่ในตำรายังมิได้ให้ความชัดเจนในการแก้ปัญหาอย่างสมบูรณ์ ส่วนมากจะละเลยการพิจารณาถึงเหตุในความเป็นจริง (Cause in Fact) แต่จะพิจารณาเพียงขอบเขตของความรับผิดชอบเท่านั้น มีแต่ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย เท่านั้นที่ท่านได้ยืนยันอย่างเข้มแข็งว่าต้องใช้ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม (Adequacy Theory) เท่านั้น ซึ่งในตัวเองของทฤษฎีนี้ก็สามารถพิสูจน์เหตุในความเป็นจริงและสามารถจำกัดขอบเขตของความเสียหายได้

3. แนวคำพิพากษาของศาล

งานเขียนต่อไปนี้จะได้แสดงให้เห็นถึงการใช้หลักกฎหมายในความเป็นจริงในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาคำพิพากษาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลโดยเริ่มตั้งแต่การพิสูจน์ว่า การกระทำละเมิดของจำเลยเป็นเหตุในความเป็นจริง (Cause in Fact) ของความเสียหายหรือไม่ และการที่ศาลใช้วิธีการกำหนดขอบเขตความรับผิดของจำเลย (Legal Cause or Remoteness of Damage) ทั้งจะสังเกตเห็นแนวคำพิพากษากังต่อไปนี้

3.1 แนวคำพิพากษาในการพิสูจน์ว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุในความเป็นจริง (Cause in Fact)

3.1.1 เหตุปฏิบัติการ (Operative Cause)

การจะพิจารณาว่า การกระทำของจำเลยเป็นเหตุปฏิบัติการในการก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ ศาลจะใช้ Causa Sine Qua Non ซึ่งเป็นสาระสำคัญอันเป็นหลักใน THE FOR CAUSE ทฤษฎีเงื่อนโซ่ ทฤษฎีเหตุถึงขนาด และทฤษฎีองค์ประกอบใน

สาระสำคัญ ดังปรากฏแนวคำพิพากษาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 59/2514 รถโจทก์หามล้อใช้การไม่ได้ โจทก์ยังฝ่าฝืนกฎจราจรนำมาขับขี่ อันนับว่าเป็นความเลินเล่อของโจทก์ในชั้นต้น ฝ่ายจำเลยขับรถกินทางโจทก์ผิดกฎจราจรอันเป็นเหตุให้รถชนกันขึ้น นับว่าจำเลยเป็นผู้เลินเล่อในครั้งหลัง แม้โจทก์จะมีหามล้อที่ใช้การได้ โจทก์ก็ไม่สามารถหยุดรถได้ทันเวลาที่ เพราะจำเลยเลี้ยวรถปัดทางโจทก์ในระยะใกล้ จำเลยจึงเป็นผู้เลินเล่อจนเป็นเหตุให้รถโจทก์จำเลยชนกันขึ้น จำเลยต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2496 ถ้าจำเลยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของโจทก์เก็บรักษาสมุดเช็ค และทราบอุบัติเหตุไว้เองก็เป็นการป้องกันอย่างดี ผู้ร้ายจะหาโอกาสปลอมเช็คไปเบิกเงินของโจทก์ได้ยาก อาจตำหนิจำเลยในทางปกครองได้ แต่จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อละเมิดเพราะไม่ใช่ผลโดยตรงใกล้ชิดกับการกระทำของจำเลย

ธนาคารจ่ายเงินของผู้สั่งจ่ายไปตามเช็คปลอมแล้วไม่ยอมใช้เงินคืนแก่ผู้สั่งจ่าย ธนาคารต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ $7\frac{1}{2}$ ต่อปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1247, 1248/2497 เรือยนต์ลำน้ำแล่นตึกเข้าไปในเส้นทางของลำที่แล่นตามน้ำ ชนเรือลำหลังนี้จม เรือลำแรกต้องรับผิดชอบ แม้เรือลำหลังที่จมนายท้ายจะไม่มีประกาศนียบัตรก็ คนโดยสารเกินอัตรา (แต่ไม่เพียบ) ก็ไม่ให้อภัยนักก็ ไม่ใช่เป็นขอแค้น เพราะถ้าหากเรือลำแรกไม่แล่นตึกเข้าไปแล้ว ก็จะไม่เป็นเหตุให้เกิดชนกันขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 935/2516 ผู้ตายห้อยโหนที่บันไดท้ายรถเพราะคนโดยสารแน่น คนขับรถทราบว่ามียุโดยสารเกาะห้อยโหน แต่ได้ขับขึ้นรถเบียดครูดันที่จอกอยู่ เป็นเหตุให้ผู้ตายตกลงมาถึงแก่ความตาย ดังนั้นแม้ผู้ตายจะมีส่วนผิดอยู่ด้วย คนขับก็หาพินความรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 994/2497 กรณีนี้ จำเลยเป็นพนักงานไปรษณีย์ไปจ่ายหีบห่อพัสดุไปรษณีย์เจ้าหน้าที่ถึงแผนกสรรพากรจังหวัดให้นายจรุงรับไป โดยมีใบบีมอบ

อำนาจของคณะกรรมการจังหวัดคามระเบียบ นายจรงไกรรับทืบห่อไปเป็คยั้งแผนกสรรพากร
จังหวัดค่อนำกรรรมการผู้รับ จึงปรากฏว่าแสคมป้อากรไม่มีอยู่ในทืบห่อ ทั้งที่ทืบห่อนั้นมี
สภาพเรียบร้อย คคมีปัญหว่า การที่จำเลยมอบทืบห่อไปโดยผู้กระเบียบ จะคงรับผิด
ในกรรที่แสคมป้อากรไม่มีอยู่ในทืบหรือไม

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "เรื่องนี้ทืบห่ออยู่เรียบร้อยดี ไคมีการส่งมอบถึงฝ่ายผู้รับ
เสร็จสิ้นแล้ว ของที่บรรจุอยู่ภายในทืบห่อนั้นจะมีอยู่เท่าไคหรือไม มีไคเป็นหน้าที่ของ
จำเลยจะคงรู้และรับผิดชอบ ระเบียบข้อบังคับมุ่งหมายจะป้องกันเรื่องทืบห่อหาย มีไค
ประสงค์จะป้องกัน เรื่องของบรรจุอยู่ภายในซึ่ง เป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก บคนี้ปรากฏว่า
แสคมป้อากรที่บรรจุอยู่ภายในทืบห่อนั้นสูญหายไป แมว่าจำเลยไคจ่ายทืบห่อให้แก่ นาย
จรงไคโดยมิยอมมอบอำนาจมาแสดง เป็นหลักฐาน ก็หากกระทำไหแสคมป้อากรที่บรรจุอยู่ภายใน
ในทืบห่อซึ่งสูญหายไปแล้วกลับมีขึ้นมาไคไม อันเป็นข้อแสดงไหเห็นวว่า การที่แสคมป้อากร
ที่บรรจุอยู่ภายในทืบห่อสูญหายไปนั้น หากไคเป็นผลโดยกรรหรือเนื่องมาจากกรรที่ผู้รับ
ทืบห่อไม่มียอมมอบอำนาจมา เป็นหลักฐานไม จะยกข้อบังคับนี้มาปรับไหเป็นความรับผิดของ
จำเลยหาถูกตองไม เพราะความเสียหายนั้นมิไคเกิดจากกรรกระทำของจำเลย และกรร
กระทำของจำเลยมิไคฝ่าฝืนค่อจุกประสงค์ของระเบียบซึ่งป้องกัน เรื่องทืบห่อมิไหหาย
เมื่อทืบห่อมิไหหายจะว่าจำเลยทำผิดไคอย่างไร เมื่อวินิจฉัยถึงกล่าวมานี้ก็เห็นอันเห็นไคว่า
จำเลยมิไคกรรกระทำกรรละเมิดและไมจำต้องวินิจฉัยข้ออื่นค่อไป พิพากษายืนตามคำพิพากษา
ศาลล่างที่ไคยกฟ้องโจทก์"

การพิสูจน์เหตุในความเป็นจริง ความเสียหายโดย

มีหลักอยูว่า "ความเสียหายจะไม่เกิดขึ้นเลย เว้นแต่จะมีการกระทำของจำเลย
ถ้าจำเลยมิไคกรรกระทำก็ยังคงมีความเสียหายเกิดขึ้นเหมือนกัน ขอมถึว่าการกระทำของ
จำเลยมิไค เป็นเหตุของความเสียหาย" ตามฎีกาที่ 59/2514 ประเด็นของปัญหาอยู่ที่
ว่า การกระทำของโจทก์เป็นความผิดอันมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม ไคการ
ไค
มาพิสูจน์ ศาลพบวว่า แมโจทก์ขับรถที่มีห้ามล้อไคการไคไค
ความเสียหายก็จะเกิดขึ้นเช่นกันเพราะจำเลยเลี้ยวปัดทางในระยะกระชั้นชิดมาก การ
กระทำของ โจทก์จึงมิไค เหตุของความเสียหายควย ส่วนการกระทำของจำเลยเมื่อพิสูจน์

โดย Causa Sine Qua Non ก็พบว่า ความเสียหายของโจทก์จะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยถ้าไม่มีการกระทำของจำเลยที่เลี้ยวรถตัดหน้าโจทก์อย่างกระชั้นชิด ฉะนั้นการกระทำของจำเลยจึงเป็นเหตุในความเป็นจริงของความเสียหาย ฎีกาที่ 994/2497 โดยวิธีคิดแบบ Causa Sine Qua Non แม้จำเลยมิได้ฝ่าฝืนระเบียบก็ตาม แสทมป์อากรก็คงจะต้องสูญหายไปอยู่นั่นเอง ฉะนั้นจึงสรุปไควว่าการกระทำฝ่าฝืนระเบียบของจำเลยมิใช่เป็นเหตุของความเสียหาย

3.1.2 เหตุประสาน (Combined Cause)

ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาของศาลฎีกา มีอยู่สองกรณีเท่านั้นคือ เหตุสะสมและเหตุต่อเนื่อง

3.1.2.1 เหตุสะสม (Cumulative Cause) การกระทำโดยอิสระของจำเลยแต่ละคนไม่มีพลังเพียงพอในการก่อให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่ได้รวมกับการกระทำของจำเลยคนอื่น ศาลวินิจฉัยให้จำเลยรับผิดชอบส่วนที่ใดกระทำละเมิด แต่โจทก์สามารถฟ้องจำเลยคนใดคนหนึ่งให้รับผิดชอบเต็มจำนวนได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1506/2516 จำเลยที่ 3 รับเหมาก่อสร้างซ่อมถนนตรงที่เกิดเหตุจากกรมทางหลวง โดยจำเลยที่ 3 มีหน้าที่ตามสัญญาจะต้องรื้อหน้าถนนใหม่มีฝุ่นและต้องปักป้ายบอกทางกำลังก่อสร้าง จำเลยละเว้นไม่รื้อหน้า ไม่ปักป้าย ขณะเกิดเหตุมีฝุ่นคลอบ รดแล่นไปมามองไม่เห็นกัน จำเลยที่ 1 ลูกจ้างขับรถของจำเลยที่ 2 ไล่แซงรถอีกคันหนึ่งขึ้นมา โดยมองไม่เห็นรถของโจทก์ที่แล่นสวนทางไป เป็นเหตุให้ชนรถของโจทก์เสียหาย และคนที่นั่งมาในรถบาดเจ็บสาหัสและถึงตาย จำเลยที่ 2 จึงขับรถโดยประมาทไม่ระมัดระวัง แซงรถในที่คับขันในทางที่มีฝุ่นคลอบ จำเลยที่ 2 เป็นนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำในทางกรที่จ้าง จำเลยที่ 3 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทต้องร่วมรับผิดชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 809/2498 ความเสียหายจากการละเมิดอาจเกิดจากหลายคนทำละเมิด เช่นโดยทางคนต่างประมาททำให้โจทก์เสียหาย ศาลอาจแบ่งค่าเสียหาย

หายให้รับผิดชอบเหตุการณ์ไม่จำต้องแบ่งเท่า ๆ กัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1789;1790/2518 โรงงานของจำเลยมีบ่อเผาเศษ
ปอ โดยคนของจำเลยควบคุม การที่ผู้รับซื้อเศษปอเผาเผาเศษปอที่เหลือจากคักเลือก
แล้ว การเผาทำให้มีควันค้ำลมพัดไปคลุมถนน โจรก่จจรกอยู่ข้างทาง เพราะไม่สามารถ
ขับฝ่าควันไปได้ มีรถขับมาชนท้ายรถโจรก่ กิ่งนี้ เป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย จำเลยต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1544/2520 จำเลยกับนายเคิม ต่างขับรถยนต์โดย
ประมาทเลินเล่อทำให้คนในรถของจำเลยตาย ไม่ใช่ร่วมกันทำละเมิด แต่ต่างคนต่างทำ
ศาลกำหนดค่าเสียหายให้ต่างคนต่างใช้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งความผิดนั้น
จำเลยมีโดยกชั้นอ้างในศาลชั้นต้น ศาลฎีกาก็ยกขอค่าเสียหายชั้นวินิจฉัยได้ และเป็นหนี้
แบ่งแยกไม่ได้ มีผลถึงลูกจ้างที่มีใ้ฎีกากว

การขับรถผ่านทางแยกแข่งรถคันอื่นเป็นเขคอันตราย ห้ามมิให้ขับเกิน 20 ก.ม.
ต่อชั่วโมง ไม่จำต้องมีเครื่องหมายเจ้าพนักงานจราจร

โจทก์ฟ้องว่าเสียหาย 1,980,000 บาท แต่มีค่าขอเรียกเอาเพียง 748,125 บาท
ต้องเสียค่าชั้นศาลในจำนวนที่เรียกในคำขอเท่านั้น

คดีอาญาศาลพิพากษาว่า นายเคิมขับรถโดยประมาททำให้คนตาย จำเลย
มิได้ถูกฟ้องและศาลมิได้ชี้ขาดว่า นายเคิมประมาทแต่ผู้เดียว โจทก์นำสืบในคดีแพ่งได้ว่า
จำเลยประมาทเลินเล่อ

ตามแนวคำพิพากษาแสดงให้เห็นว่า ศาลมีความเชื่อว่าแม้การกระทำของ
จำเลยเป็นเพียงพลั้งส่วนหนึ่งในการทำให้เกิดความเสียหาย จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ ไม่
จำเป็นว่าการกระทำของจำเลยต้องเป็นพลั้งทั้งหมดหรือพลั้งเดียวในการก่อให้เกิดความ
เสียหาย กติในลักษณะเหตุสะสมนี้ตามข้อเท็จจริงฎีกาที่ 1506/2516, 809/2498,
1544/2520 โจทก์ต่างฟ้องจำเลยทุกคน และศาลได้กำหนดความรับผิดชอบในค่าเสียหาย
แก่จำเลยแต่ละคน ยกเว้นฎีกาที่ 1506/2516 ศาลเพียงพิพากษาให้จำเลยทั้งหมดร่วม

กันรับผิดชอบเท่านั้น ถ้าสมมุติปรากฏว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาคคนหนึ่งชำระหนี้ให้ โจทก์ไป
 เต็มจำนวนแล้วจะไปไล่เบี้ยเอาจากลูกหนี้ด้วยกันเองใครหรือไม่ โดยหลักกฎหมายอะไร
 ปัญหาเกี่ยวกับนี้เกิดในฎีกาที่ 1790/2518 กว ย เพราะโจทก์ไต่ฟ้องจำเลยเจ้าของ
 โรงงานเพียงคนเดียว ถ้าจำเลยไต่ชำระหนี้เต็มจำนวนความเสียหายให้แก่โจทก์แล้ว
 จำเลยจะมาไล่เบี้ยในหนี้ที่ชำระมาจนหายซึ่งประมาณ เล็ดลอดช่วยในร่วมกับผิดตามสัดส่วน
 ใครหรือไม่ ปัญหานี้ยอมเกิดขึ้นเสมอเมื่อมีการฟ้องจำเลยเพียงคนเดียว ปัญหาแรกต้องคิด
 ว่าในความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยแต่ละคน โจทก์มีสิทธิเรียกให้จำเลยคนใดคน
 หนึ่งเพียงคนเดียวรับผิดชอบเพื่อความเสียหายทั้งหมดใครหรือไม่ จากแนวความคิดทาง
 ทฤษฎีและแนวคำพิพากษาของไทยต้องตรงกันคือ คำคอมออกมาในทางยืนยัน ปัญหาที่
 มาคือ ในหม้อของจำเลยด้วยกันเองสามารถไล่เบี้ยให้รับผิดชอบตามสัดส่วนใครหรือไม่ กฎหมาย
 ไทยได้เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นใครหรือเปล่า ปัญหานี้ กฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ได้เคย
 ประสบอยู่เหมือนกัน รอสโก พาวนด์ (Roscoe Pound) โคอองถึงอุปสรรคอันนี้มาจาก
 หลักที่ว่า "ไม่มีความยุติธรรมในหม้อกระทำความผิด" ¹ ฉะนั้นผู้กระทำความผิดจึงฟ้องไล่เบี้ยกับ
 เองไม่ได้ แต่ในกฎหมายไทยได้ถือหลักเกี่ยวกับนี้ด้วยหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์เป็นที่ยอมรับกันว่า มาตรา 432 ได้เปิดช่องให้มีการไล่เบี้ยกันได้ในระหว่าง
 "ผู้ร่วมกระทำละเมิด" ซึ่งจะรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม ตามมาตรา 291 - 297 เมื่อ
 ลูกหนี้คนใดคนหนึ่งชำระหนี้ไปเกินส่วนของตนก็สามารถไล่เบี้ยเอาคืนจากลูกหนี้คนอื่นได้
 ในฐานะรับช่วงสิทธิตามมาตรา 229 ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีนี้ผู้กระทำผิดแต่ละคนกระทำ
 การโดยอิสระ จึงไม่อาจใช้มาตรา 432 ในกรณีนี้ได้ ฉะนั้นอาจหาทางออกโดยการศึกษา
 มาตรา 229(3) คำว่า "บุคคลผู้มีความผิด ร่วมกับผู้อื่น" ให้ขยายถึงลักษณะเช่นนี้ด้วย
 เพื่อให้จำเลยผู้ชำระหนี้ไปแล้วจะใคร่รับช่วงสิทธิไปเรียกชำระจากจำเลยอีกคนหนึ่งได้
 แต่เป็นทางออกที่นักกฎหมายยังไม่เคยศึกษาความมาตรานี้ขยายไปถึง ฉะนั้นเพื่อที่จะให้เกิด
 ความชัดเจนในทางกฎหมายควรจะมีบทบัญญัติในการให้สิทธิไล่เบี้ยในระหว่างผู้ละเมิด
 โดยอิสระด้วยกันเองอันจะเป็นการคุ้มครองทั้งโจทก์และจำเลย เพราะถ้าจำเลยผู้ชำระ
 ค่าสินไหมทดแทนแน่ใจว่าสามารถจะไปไล่เบี้ยกับผู้ละเมิดด้วยกันเองได้ เขาก็จะเต็มใจ
 ยิ่งขึ้นที่จะชำระค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์เต็มจำนวนไปก่อนเลยที่เดียว โจทก์ในฐานะ

¹ Pound, Jurisprudence, pp. 520 - 521.

เป็นผู้เสียหายก็จะได้รับการเยียวยาโดยเร็วซึ่ง เป็นความประสงค์ของกฎหมายอยู่แล้ว แต่ทว่าบัญญัติที่เสนอให้มีการ เพิ่มเติมกรณีได้เบียดระหว่างจำเลยผู้กระทำผิดหรือ โจทก์ คนเดียวกันนี้ ให้คลุมไปทั้งเหตุสะสม (Cumulative Cause) และเหตุประสานที่มีพลังเพียงพอในตัวเองที่เกิดพร้อมกันด้วย (Combined Sufficient Concurrent Cause)

3.1.2.2 เหตุต่อเนื่อง (Successive Cause)

แม้ว่ามีเหตุต่อเนื่องตามมาภายหลังการกระทำละเมิดครั้งแรกทำให้ความเสียหายรุนแรงยิ่งขึ้น แนวคำพิพากษาของศาลถือว่า เหตุละเมิดครั้งแรกไม่เป็นการล้มล้างการละเมิดครั้งแรก จำเลยที่กระทำครั้งแรกยังคงต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้พิพากษาของอังกฤษชื่อ ดู ปาร์ก (Du Parcq) โค้เคยกล่าวไว้ว่า "เมื่อท่านทำร้ายบุคคลหนึ่งในวันจันทร์ และมีความแน่นอนว่าในวันอังคาร เขาก็จะถูกฆ่าตาย ท่านก็ยังคงรับผิดชอบในผลแห่งความเสียหายที่เกิดจากการทำร้าย" แนวคำพิพากษาของศาลไทยโคปรากฎคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 985/2497 จำเลยทำละเมิดให้อาการของโจทก์ได้รับความเสียหาย ปรากฏว่าไฟไหม้อาคารของโจทก์ไหม้ไปในระหว่างฎีกา ปรากฏการณ์นี้ไม่ทำให้จำเลยหมดความรับผิดชอบที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายแก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 968/2474 ผู้ตายถูกฟันมีบาดแผลสาหัสอยู่ 14 วัน ก็ตาย ก่อนตาย 2 วัน ผู้ตายรักษาแผลหายแล้วเป็นส่วนมาก และลงเอนที่พื้นกินได้แล้ว ในวันที่ตาย ผู้ตายเป็นลมจุกซึกกินตั้งตั้งแล้วนอนนิ่งไปและถึงแก่ความตาย ผู้ตายเคยเป็นลมจุกทุกเดือน เดือนละหนสองหนมาเป็นเวลา 5 ปีแล้ว ผลที่ตายอาจเกิดจากโรคประจำตัว เพราะแผลที่ถูกฟันหายแล้ว จำเลยมีกรรมผิดเพียงกรรมที่ฟันผู้ตายบาดเจ็บสาหัสเท่านั้น ไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 147/2475 จำเลยแทงผู้เสียหาย แต่รักษาแผลเกือบหายแล้ว ต่อมาผู้เสียหายพลัดตกเรือ นแผลไปถูกเชื้อโรคเลยเป็นบาดทะยักทำให้ตาย จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความตาย สาเหตุพลัดตกเรือเป็นคณเหตุใหม่ ไม่ใช่ผลธรรมดา

¹ Strachan, "The Scope and Application of 'BUT FOR' Causal

ที่เกิดจากการกระทำของจำเลย

ข้อสังเกตความแนวคำพิพากษานี้ เหตุที่เกิดครั้งหลัง เป็นการกระทำที่ไม่เป็นละเมิด (Non-Tortious Act) จำเลยถูกจำกัดขอบเขตไว้เพียงความเสียหายนับแต่ที่มีการกระทำจนถึงเวลาการเกิดเหตุที่คิดตามมารั้งที่สอง

3.1.3 เหตุผูกพัน (Dependent Cause)

เป็นกรณีที่ความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของจำเลยอย่างชัดแจ้ง แต่การกระทำของจำเลยได้สร้างเงื่อนไขขึ้นมาอันเปิดโอกาสหรือบีบบังคับในสถานการณ์เช่นนั้นให้มีการก่อความเสียหายขึ้น โดยการกระทำของโจทก์เองหรือโดยการกระทำของบุคคลที่สามซึ่งการกระทำเหล่านั้นผูกพันอย่างแนบแน่นกับการกระทำของจำเลยซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถอ้างว่าเป็นการกระทำแทรกซ้อน อันตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ศาลไคมีแนวคำพิพากษากังนี้

คำพิพากษานิติฎีกาที่ 1011/2503 จำเลยขับรถจักรยานยนต์ชนรถสามล้อโดยประมาท ทำให้รถสามล้อล้มตะแคงคนที่นั่งในรถสามล้อตกจากรถถล่ม เขาไปในทางรถรางรถรางแล่นมาตามขบวนคนยกโคภายใน 2 เมตร แต่ครุฑตัวผู้เสียหายบาดเจ็บหลายแห่งต่อมาถึงแก่ความตายควยพิษบาดแผล เป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทของจำเลย

คำพิพากษานิติฎีกาที่ 762/2510 จำเลยขับรถเมล์ประจำทางช่องใน แล้วหลีกรถเมล์ประจำทางคันหน้าที่จอกป้ายออกมาทางช่องขวาโดยกะทันหัน เป็นเหตุให้รถจักรยานยนต์ที่แล่นในช่องขวากระแทกกันชนคันหลังทางขวาของรถเมล์ รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายแล่นขลุ้มลง ตัวผู้เสียหายกระเด็นไปอยู่ในทางรถสวน รถแท็กซี่แล่นสวนมาโดยไม่ประมาท ครุฑตัวผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส เป็นผลโดยตรงจากความประมาทของจำเลย

คำพิพากษานิติฎีกาที่ 1436/2511 จำเลยขับรถยนต์โดยสารประจำทางมาด้วยความเร็ว ถึงหน้าโรงพยาบาลปัญญาดอน มีรถยนต์บรรทุกแล่นสวนมาเปิดไฟสูงหน้ารถ

สว่างสาดเข้าตาจ้า เลยทำให้เห็นทางข้างหน้าไม่ชัด แต่จ้าเลยไม่ชลอความเร็ว ไม่
แอมรตเขาทาง ยิ่งขึ้นขับต่อไป ครั้นรู้สึกว่าจะหลีกไม่พ้นจึงหักรถหลบข้างทาง เป็นเหตุ
ให้รถชนเสาไฟฟ้าคอนกรีตขนาดใหญ่โดยแรง ทำให้เสาไฟฟ้าขนาดใหญ่หักลงมาทับหลัง
การถ นางมะลิผู้โดยสารคนหนึ่งกระโดดจากรถหนีอันตรายก่อนที่รถจะชนเสาไฟฟ้า
และตกลงไปในคูดึงแก่ความตาย

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า แม้จะฟังว่าผู้ตายกระโดดลงจากรถก่อนรถจะชนเสา
ไฟฟ้า ก็คงถือว่าจ้าเลยเป็นคนเหตุทำให้ผู้ตายกระโดดลงไปเพื่อหนีอันตรายอันจ้าเลย
เป็นผู้ก่อขึ้น

ศาลอุทธรณ์ฟังว่า ผู้ตายกระโดดลงจากรถในระยะระยะชั้นชิดที่รถยนต์จะชน
เสาไฟฟ้า นับได้ว่าผู้ตายไถ่กระทำไปเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายที่จะเกิดเฉพาะหน้า อัน
เป็นผลใกล้ชิดกับจ้าเลยขับรถยนต์โดยประมาท จ้าเลยต้องมีความผิด พิพากษายืน

จ้าเลยฎีกาว่า ผู้ตายกระโดดไปจากรถเองและเป็นเหตุให้ถึงกับความตาย
ไม่ได้เกิดจากการกระทำของจ้าเลย จ้าเลยไม่ควรมีความผิด

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จ้าเลยขับรถเร็วโดยประมาทชนเสาไม้ที่ปักริมทาง รถ
แฉลบจะไปชนเสาไฟฟ้าอย่างแรง ย่อมเป็นที่หวาดเสียวและใกล้อันตรายจะเกิดขึ้น
ผู้ตายจึงกระโดดลงจากรถยนต์ในระยะระยะชั้นชิดกับที่รถยนต์จะเข้าชนเสาไฟฟ้า เพื่อ
จะหลีกเลี่ยงอันตรายอันจะเกิดขึ้นเฉพาะหน้า และในที่สุดอันตรายนั้นก็เกิดขึ้นจริงทำให้
ผู้ตายถึงแก่ความตาย จึงเป็นผลซึ่งใกล้ชิดกับเหตุที่จ้าเลยขับรถยนต์โดยประมาท จ้าเลย
ต้องมีความผิด ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจ้าเลย ศาลฎีกาเห็นพ้องควม พิพากษายืน

3.2 แนวคำพิพากษาในการกำหนดขอบเขตความรับผิด

3.2.1 แนวความคิดทางทฤษฎี

เป็นที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่าศาลไทยมักจะตัดสินคดีโดยใช้กลุ่มคำว่า "การกระทำ
ของจ้าเลยเป็นผลธรรมดา หรือโดยตรงจากการกระทำหรือ เป็นผลอันใกล้ชิดกับ

เหตุ^๑ ทั้งที่แต่ละคำในกลุ่มเหล่านั้นมีความหมายที่แตกต่างกัน ผลธรรมาคือ ผลที่ย่อมเกิดขึ้นตามปกติโดยลักษณะของการกระทำละเมิด ผลโดยตรง ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Direct Consequence เป็นผลทุกชนิดที่สืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลยซึ่งอาจจะ เป็นผลธรรมคาหรือไม่ก็ได้ หรืออาจจะ เป็นผลที่สามารถคาดเห็นหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างของคำพิพากษาคือต่อไปนี้จะทำให้ เห็นชัดขึ้น

ถึงความเชื่อของศาลในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของจำเลย มีตัวอย่าง คำพิพากษากฎีกา ดังนี้

คำพิพากษากฎีกาที่ 994/2497 เมื่อความเสียหายมิใช่เป็นผลโดยตรงหรือเนื่องมาจากการกระทำผิดกระเบียบของจำเลย จำเลยก็ไม่มี ความรับผิดชอบละเมิด

คำพิพากษากฎีกาที่ 1431/2498 คำสินไหมทดแทนฐานละเมิดนั้น ต้องชดใช้ความเสียหายที่เป็นผลโดยตรง เช่นรถถูกชนแล้วไปกระแทกเสาไฟฟ้าเป็นคัน และคำนวณค่าเสียหายที่ได้เสียในการซ่อมรถที่ถูกรถชนและค่าเสื่อมราคา ไม่เกี่ยวกับจำนวนที่ผู้รับประกันภัยต้องเสียไป

คำพิพากษากฎีกาที่ 1431/2494 ได้ความว่า จำเลยขับรถชนคนโดยประมาทชนกับรถยนต์ของผู้เสียหายรถของผู้เสียหายไปกระแทกเสาไฟฟ้าได้รับความเสียหายศาลวินิจฉัยว่า การที่รถของโจทก์ไปกระแทกกับเสาไฟฟ้า เป็นผลโดยตรงจากกำลังแรงคันของการที่ถูกรถของจำเลยชน มิใช่รถของโจทก์ไปชนเขาเอง จำเลยต้องรับผิดชอบ

คำพิพากษากฎีกาที่ 225/2503 คอยดูหน้าเขา เขาล้มหงายหลังหมดสติโดยศีรษะฟาดกับพื้นถนนกระโหลกศีรษะแตกถึงตาย ถือว่าความตายเป็นผลเนื่องจากการทำร้าย

^๑ จิตติ ตึงศภิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพสอง, หน้า 501-502, พจน บุษปาคม, คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด, หน้า 184-185; วิษณุ เครื่องงาม, บวรศักดิ์ อูรรณโฒและ เข็มชัย ชูติวงศ์, "หมายเหตุฎีกา 2519," วารสารกฎหมาย (มกราคม-เมษายน 2519) : 176-180.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1300-1315/2499 ไซ้รถจักรเก่าลากจูงตู้รถโดยสาร และสินค้าเพิ่มปริมาณมากขึ้นกว่าเดิม ทองเร่งไฟและกำลังไอน้ำของตัวรถจักรเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้ลูกไฟและประกายไฟปลิวไปคามลุมมาก ไหมบานเรือนราษฎรเสียหายหลาย หลัง และปรากฏว่า ก่อน ๆ ลูกไฟปลิวไหมหลังคาบ้านและสิ่งของริมทางรถไฟเสมอ ๆ ทางองค์ การรถไฟก็มีได้จัดการป้องกันอย่างใด กรมรถไฟและองค์การรถไฟจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่ราษฎร เหล่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1794/2517 บริษัทจำเลยที่ 2 ไซ้ให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกจ้างขับรถไปในธุรกิจของบริษัท แล้วไปเกิดเหตุชนรถจักรยานยนต์ของโจทก์เสียหายและโจทก์ไ้รับบาดเจ็บสาหัสในขณะจำเลยที่ 1 ขับรถเดี่ยวเพื่อเดินทางกลับบริษัทจำเลยที่ 2 ทั้งนี้ ถือว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 ยังอยู่ในทางหน้าที่จ้างของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบค่าเสียหาย

ในกรณีเสียหายแก่ร่างกายนั้น การรักษาพยาบาลในอนาคตนับว่าเป็นค่าเสียหายโดยตรง ศาลคิดค่าเสียหายดังกล่าวให้ได้ ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1177/2510 ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า คีตกแถวที่โจทก์จำเลยเช่าอยู่อาศัยเป็นคอกสองชั้นติดต่อกัน และไซ้ผนังก่ออิฐถือปูนเป็นผนังร่วม จำเลยมีห้องน้ำอยู่ชั้นบน ต่อจากห้องน้ำเป็นพื้นคอนกรีตเสมอกับพื้นห้องน้ำยาวไปติดผนังร่วม ไซ้เป็นที่ซึมน้ำและล้างถ้วยชาม ที่พื้นทั้งสองแห่งมีท่อระบายน้ำทิ้ง ท่อระบายน้ำนี้ดันน้ำไหลลงไม่ทัน น้ำจะจึงอยู่ในพื้นห้องน้ำและพื้นสำหรับซักผ้า แต่ตอนที่คอกผนังร่วมไม่มีคันทันน้ำ คนไซ้ของจำเลย เปิดกอกน้ำทิ้งไว้ในเวลากลางคืน น้ำไหลระบายลงท่อไม่ทัน ลนจึงอยู่ที่พื้นห้องน้ำ และพื้นซักผ้า น้ำจึงซึมเข้าไปในผนังคอกและไหลซึมจากกำแพงคอกมาตรงพื้นชั้นบนของห้องโจทก์ บ้านองอยู่ที่พื้นนั้น ไซ้สองของห้องโจทก์ไซ้เป็นที่เก็บยาฆ่าแมลงและยาชนิดต่าง ๆ ทำให้ยาและกล่องกระดาษทั้งกำแพงเสียหายรวมเป็นเงิน 1 หมื่นบาทเศษ โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า จำเลยมีกิจจางหรือประมาณเล่นเลอะทำให้เกิด

เสียหาย พิกัดหมายคฟ้อง

ศาลอุทธรณ์เห็นว่า จำเลยกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย พิกัดหมายคลับให้จำเลยชดเชยเสียหาย 1,000 บาท

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ทั้งโจทก์จำเลยต่างไม่ทราบว่าจะมีน้ำจากห้องน้ำจำเลยอาจจะซึมผ่านผนังร่วมเข้าไปในห้องของโจทก์ได้ จะว่าโจทก์ไม่ระมัดระวังเก็บรักษาของโจทก์ไว้ตามสมควรหาได้ไม่ การที่น้ำไหลซึมเข้าไปในห้องก็เป็นผลเกิดจากความประมาทของฝ่ายจำเลยที่เปื้อกอกน้ำล้นไว้ แม้จำเลยจะไม่ทราบสภาพของผนังร่วมก็หาเป็นข้อแก้ตัวได้ไม่ พิกัดหมายคให้จำเลยชดเชยเสียหายแก่โจทก์ 3,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1691/2499 โจทก์ขายที่ดินของคนไม่ได้เพราะจำเลยชักชวนการนำรังวัด จึงไม่มีเงินไปชำระค่าที่ดินอีกแปลงหนึ่งซึ่งโจทก์ทำสัญญาจะซื้อไว้ เป็นเหตุให้จำเลยรับเงินมัดจำของโจทก์เสีย โจทก์จะฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบในค่าเสียหายเพราะถูกริบเงินมัดจำไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 702/2499 โจทก์นำเจ้าพนักงานรังวัดที่ดินของโจทก์เพื่อขายที่ดินบางส่วนเอาเงินไปไถ่จำนอง จำเลยแกล้งคัดค้านว่ารุกที่ดินของจำเลยขอให้รอสอบเขตก่อน แต่แล้วก็ไม่จัดการอย่างใด ครั้นโจทก์นำเจ้าพนักงานรังวัดอีกจำเลยก็คัดค้านอีก ทำให้โจทก์ขายที่ดินไม่ได้ ต้องเสียคอกเบี้ยจำนองต่อมาจนบัดนี้ และต้องเสียค่ารังวัดถึง 2 ครั้ง ขอให้จำเลยชดเชย

ศาลฎีกาพิงว่าจำเลยแกล้งคัดค้านรังวัด ให้จำเลยชดเชยค่าค่านำรังวัดครั้งที่ 2 เพราะครั้งแรกแม้จำเลยไม่คัดค้านก็ต้องเสียอยู่แล้ว แต่ที่ฟ้องเรียกค่าเสียหายในการเสียคอกเบี้ยจำนองต่อมา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การที่เจ้าของที่ดินแปลงใดจะไต่เอาที่ดินของตนไปจำนองแก่ใครไว้บ้างหรือไม่นั้น เป็นการยากที่บุคคลภายนอกจะรู้เรื่องควยไต่โดยปกติก็น่าจะเข้าใจกันว่าไม่มีภาระผูกพัน การที่โจทก์ละเลยเสียไม่บอกกล่าวให้จำเลยรู้สึกถึงความเสียหายอันมิพึงปกติ ซึ่งจำเลยไม่อาจรู้ได้เช่นนี้เป็นความผิดของโจทก์เอง ประกอบอยู่ด้วยคามประมาทกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 442 ประกอบด้วยมาตรา 223 ตามพฤติการณ์ที่ปรากฏดังกล่าวนี้ ศาลฎีกาเห็นควรกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้เป็น

เงิน 2,000 บาท

แนวคำพิพากษาของศาลที่ปรากฏในที่นี้ส่วนมากศาลจะกล่าวไว้ในคำพิพากษาว่า "ความเสียหายเป็นผลโดยตรง" จากการละเมิดของจำเลย แต่ในบางคดีก็มีกล่าวไว้เพียงแต่กล่าวว่า ความเสียหายเป็นผลมาจากการประมาทของฝ่ายจำเลยเท่านั้น แล้วก็สรุปว่าจำเลยต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่นฎีกาที่ 1177/2510 ถ้าพิจารณาคดีเหล่านี้อย่างแท้จริงแล้ว แม้ว่าไซทฤษฎีเล็งเห็นผล (Foreseeability Theory) มากำหนดขอบเขตความรับผิดชอบก็จะใกล้เคียงที่เหมือนกัน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าพิศวงมาก เพราะสองทฤษฎีนี้โดยทั่วไปในคดีธรรมดาที่จะชี้ขาดปัญหาออกมาเหมือนกัน จะแตกต่างกันในคดีขอบซึ่งกล่าวถึงกันมากเท่านั้น ฉะนั้นผู้เขียนขอเสนอว่าเราไม่อาจยืนยันว่า แนวการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของศาลไทยไซทฤษฎีผลโดยตรง บังคับพิจารณาคดีสองคดีสุดท้ายคือ ฎีกาที่ 1691/2499 และ 702/2499 ก็จะพบว่า ศาลไซทฤษฎีผลโดยตรง ศาลจะตัดสินให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน และยิ่งถ้าพิสูจน์ได้ว่าเป็นการจงใจกลั่นแกล้ง ก็ควรที่จะไซทฤษฎีผลโดยตรง

3.2.2 จุดตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ในกรณีที่มีเหตุแทรกซ้อนโดยอิสระภายหลังการละเมิดอาจจะเป็นการตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลได้ เว้นแต่เหตุแทรกซ้อนนั้นสามารถคาดเห็นได้ในขณะที่มีการละเมิด ศาลไทยไต่ถามแนวคำพิพากษาไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1898/2518 โจทก์รับจ้างขนส่งยางรถยนต์ของบริษัท บ. ใต้มอบหมายให้ ล. รับผิดชอบส่งให้อีกทอดหนึ่ง ฉ. ลูกจ้างของจำเลยขับรถในทางที่จ้างของจำเลยโดยประมาท เป็นเหตุให้ชนกับรถยนต์ของ ล. ทำให้ยางรถยนต์ที่บรรทุกมาตกลงไปจากรถแล้วถูกคนร้ายลักไป โจทก์ไต่ถามราคาของยางรถยนต์ที่สูญหายไปแก่บริษัท บ. ไปแล้ว ทั้งนี้เห็นได้ว่ากรณีที่ยางรถยนต์ถูกคนร้ายลักไปนั้น เกิดขึ้นเพราะความผิดของ ฉ. คนขับรถของจำเลยที่ขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรถบรรทุกยาง ซึ่งถ้าไม่ชนก็คงไม่ถูกคนร้ายลักขโมยในที่เกิดเหตุ นับว่าการสูญหายของยางรถยนต์เป็นผลโดยตรงจากการละเมิด จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในผลแห่งละเมิดของ ฉ.

3.2.2.1 เหตุแทรกซ้อนที่ไม่สามารถคาดเห็นได้

เมื่อเกิดเหตุแทรกซ้อนในลักษณะ เช่นนี้ จะถือว่าเป็นการตีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เพิ่มขึ้นจากเหตุแทรกซ้อน

3.2.2.1.1 เหตุแทรกซ้อนจากพฤติกรรมภายนอก

ขอให้พิจารณาแนวคำพิพากษาในคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1090/2518 จำเลยใช้คนลักไม้ของโจทก์ไป ศาลลงโทษจำเลยแล้ว ไม้เป็นของกลางอยู่ที่สถานีตำรวจถูกไฟไหม้หมด จำเลยทำละเมิดตั้งแต่วันลักไม้ เมื่อจำเลยพิสูจน์ไม่ได้ว่าแม่จะไม่ละเมิดก็ยังเสียหายอยู่นั่นเอง จำเลยต้องรับผิดชอบ

จำเลยในคดีนี้ไม่ควรรับผิดชอบเพื่อการที่ไม้ของกลางถูกไฟไหม้ เพราะ ภัยที่โจทก์ได้รับกลับคืนสู่ภาวะปลอดภัยแล้วคือไม้ที่ถูกมัดคั้นไว้ที่สถานีตำรวจแล้ว และเหตุไฟไหม้เป็นเหตุอิสระ เข้ามแทรกซ้อนซึ่งไม่สามารถคาดเห็นได้ในขณะกระทำละเมิด จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นการตีความสัมพันธ์ระหว่างการละเมิดโดยการลักทรัพย์ ซากออกจากไฟไหม้แล้ว

3.2.2.1.2 ความผิดของผู้เสียหาย

ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้ผิดก่อให้เกิดความเสียหายด้วยส่วนหนึ่ง ความรับผิดชอบของจำเลยต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์จะลดลงตามส่วนของความร้ายแรงแห่งการกระทำละเมิดของจำเลย แต่ถ้าเหตุจากโจทก์เป็นเหตุที่มีอำนาจสูงสุด จำเลยก็จะหลุดพ้นความรับผิด ขอให้พิจารณาแนวคำวินิจฉัยของศาลต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1422/2496 จำเลยขับรถชนคนมาทางขวามือทาง โจทก์ขับรถตามมาโดยเร็วมาก เปิดแตรขอทาง จำเลยจึงขับรถเฉียงไปทางซ้าย แต่โจทก์ไม่รอ ชนรถแซงขึ้นมาทางซ้ายผิดกฎจราจร จึงชนกับรถจำเลย แม้จำเลยจะเป็นฝ่ายผิด โจทก์ก็ไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายในการกระทำผิดของตน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2076/2518 บิดาไม่ดูแลบุตรอายุ 4 ขวบ ปล่อยให้ไปเล่น

ในบริเวณที่เก็บเลนไม้ที่มจนไค้รับอันตราย เป็นความผิดของบิการรวมอู่ควย ศาลลคค้ำ
เสียบหายที่ผู้ทาละ เมิกคองไซลงไค้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 505/2509 บริเวณเกิดเหตุมีป้ายจราจรใหญ่วางหน้า
เป็นสะพานแคบ ห้ามรถสวนกันบนสะพาน ถ้ามารถพร้อมกันก็มิเครื่องหมายให้รถไค้ไปก่อน
ทั้งสองฝ่ายเห็นกันไค้ไกล เมื่อเกิดชนกันจึงประมาทควยกัน ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ไม่มีสิทธิ
เรียกรอค่าเสียบหาย ไทยกฟ้องโจทก้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1692/2520 จำเลยประมาทเลนเลอ และเกิดเหตุรถ
ชนกันขึ้นโดยคนขับรถของโจทก้ประมาทเลนเลอควย ศาลให้จำเลยรับผิดกึ่งหนึ่งตาม
พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละ เมิก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1551/2520 รถของโจทก้ออกจากซอยสั้นนใหญ่คอง
ใช้ความระวังมากกว่ารถของจำเลยที่ขับมาตามทางตรงหรือทางเอค แต่เมื่อจำเลยขับ
รถมาเกินกำหนด 60 ก.ม. คอชั่วโมง มิฉะนั้นก็อาจชนหรือเกิดความเสียบหายนอลง
การที่รถทั้งสองชนกัน ศาลให้รับผิดฝ่ายละกึ่ง จำเลยคองไซค้ำเสียบหายแก่โจทก้กึ่งหนึ่ง
คือคองเจลี่ยกันรับผิดตาม ป.พ.พ. 442, 223 เมื่อรถยนต์คันที่ถูกชนบริษัทโจทก้เป็นผู้
รับประกันภัยไว้ และไค้ไซค้ำสินไหมทดแทนใหญ่เอาประกันภัยไปแล้ว โจทก้จึงเซารับชวง
สิทธิเท่าที่เซะพึงมีไค้ในการ เรียกรอเอาค้ำสินไหมทดแทนจากจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนายจ้าง
ของนายเจลี่ยวลกจ้างในผลแห่งละ เมิกที่นายเจลี่ยวลกจ้างไค้กระทำไปในทางการที่จ้าง
และจากจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยค้ำจุนจำเลยที่ 1 ไว้โดยจำเลยทั้งสองจะคอง
ร่วมกันรับผิดคองโจทก้

จึงพิพากษาแก่จำนวนค่าเสียบหายเป็นเงิน 27,500 บาท (ศาลอุทธรณ์ให้เติม
ความเสียบหาย 55,000 บาท)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1207/2516 จำเลยใช้ขวานทำร้ายร่างกายโจทก้ เพราะ
โจทก้ไค้ค้ำจำเลยควยถอยค้ำนายคายและพาคึงไปถึงบิการมารค้ำจำเลย กึ่งนี้ ถือว่า
ความเสียบหายไค้เกิดขึ้นเพราะความผิดของโจทก้ควย ศาลจึงมีอำนาจลคค้ำสินไหมทดแทน
ที่จำเลยจะคองไซให้โจทก้ไค้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1466/2517 คนขับรถของจำเลยจอดรถไว้ริมถนนในเวลากลางคืน ท้ายรถล่าออกไปในนิเวศทาง โดยไม่มีใครมีเครื่องหมายแสดงว่ามีรถจอดอยู่ อันเป็นความผิดของพระราชบัญญัติจราจรทางบก ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพื่อป้องกันอันตรายแก่บุคคลอื่น และเป็นหน้าที่ของคนขับรถของจำเลยที่จะต้องปฏิบัติตาม เป็นเหตุให้รถของโจทก์ไคร้ความเสียหายเพราะชนท้ายรถของจำเลย ทั้งนี้จำเลยต้องรับผิดชอบชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์

หน้าที่ของคนขับรถของจำเลยดังกล่าวมานั้น มีอยู่โดยมิต้องคำนึงว่าจะมีผู้อื่นมาช่วยเหลือในการจอดรถหรือไม่ ฉะนั้นข้อที่ว่าพนักงานตำรวจได้เป็นผู้ช่วยลากรถของจำเลย เพราะเพลารถไปจอดไว้ในที่เกิดเหตุหรือไม่ จึงไม่เป็นเหตุให้คนขับรถของจำเลยพ้นจากหน้าที่นั้น

รถของจำเลยจอดล้ำนิจจราจรเพียง 1 เมตร ยังเหลือนิจจราจรอีก 6 เมตร ซึ่งรถสามารถแล่นสวนกันได้ คนขับรถของโจทก์เห็นรถที่แล่นสวนมาไซ้ไฟสูง มองไม่เห็นทางข้างหน้า แดกลับขับรถต่อไปด้วยความเร็วสูง เหตุที่รถชนกันจึงเกิดจากความประมาทของคนขับรถของโจทก์ชย จำเลยจึงคงต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้โจทก์เพียงครั้งหนึ่ง

จากแนวคำวินิจฉัยเหล่านี้จะเห็นว่า กรณีที่พฤติกรรมการของโจทก์เองเป็นเหตุที่มีอำนาจสูงสุดหรือเป็นเหตุเกี่ยวในการก่อให้เกิดความเสียหาย จำเลยก็จะหลุดพ้นความรับผิดไปอย่างเด็ดขาดตามฎีกาที่ 1422/2496 แต่ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้ จำเลยมีความผิดอยู่บ้างก็ควรใช้วิธีการความรับผิดลงตามส่วนโดยมาตรา 442 และ 223 การจะอ้างว่าสิทธิของโจทก์ไม่มีอยู่เลย ก็จะไม่สมเหตุผล ฎีกานี้คงได้รับอิทธิพลมาจากหลักโอกาสสุดท้ายของอังกฤษ (The Last Opportunity Rule) ซึ่งได้ถูกยกเลิกไปแล้วในปี ค.ศ. 1945 ต่อมาได้มีการยกฟ้องในคดี 505/2509 อีก ซึ่งผู้เขียนคิดว่าศาลไม่น่ามีอำนาจยกฟ้อง ศาลมีอำนาจเพียงลดค่าสินไหมทดแทนลงตามสัดส่วน ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งมีการฟ้องแย้ง และถ้าคำนวณค่าสินไหมทดแทนซึ่งกันและกันแล้วเท่าเทียมกัน ก็อาจจะยกฟ้องได้เพราะไม่มีสิทธิเรียกร้องต่อกันอีกต่อไป ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ความผิดของโจทก์นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่นำค่าหนี การกระทำของเต็กยูไร ก็ยังคงสาตามฎีกาที่

2076/2518 ถือได้ว่าเป็นความผิดของโจทก์ได้ ซึ่งตรงกับความคิดของฮาโมสและวอลตัน
(Amos and Walton)

4. บทสรุปและขอเสนอแนะ

แนวความคิดของนักกฎหมายไทยในการแก้ปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่แสดงออกมาจำนวนน้อยมาก ปรากฏส่วนหนึ่งเชื่อในทฤษฎีผลโดยตรง (Direct Consequence Theory) อีกส่วนหนึ่งเชื่อในทฤษฎีเหตุถึงขนาด (Adequacy Theory) ส่วนในทัศนะของศาลนั้น ปรากฏในแนวคำพิพากษาว่า การพิสูจน์เหตุในความเป็นจริง (Cause in Fact) ศาลใช้ทฤษฎี Causa Sine Qua Non ศาลยังมีความเชื่อว่า จำเลยมีความรับผิดชอบการกระทำของจำเลยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุ ศาลจึงได้กำหนดความรับผิดชอบแก่จำเลยกรณีที่เกิดการกระทำของจำเลยเป็นเหตุสะสม (Cumulative Cause) โดยให้จำเลยแต่ละคนรับผิดชอบตามสัดส่วนของความร้ายแรงแห่งการก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ศาลเชื่อว่าเหตุต่อเนื่อง (Successive Cause) มิได้เป็นการลบล้างการกระทำละเมิดครั้งแรก นอกจากนี้ศาลถือว่า ถ้าจำเลยทำให้โจทก์อยู่ในภาวะที่จะต้องตกสินใจกระทำอันเป็นผลให้ตนเองได้รับอันตรายหรือทำให้โจทก์อยู่ในภาวะที่จะถูกทำอันตรายโดยบุคคลภายนอกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นเหตุผูกพัน จำเลยจะอ้างเหตุแทรกซ้อนเพื่ออ้างขอยกเว้นความรับผิดชอบไม่ได้รับส่วนการกำหนดขอบเขตของความรับผิด ศาลได้แสดงออกในคำพิพากษาว่า ใช้ทฤษฎีผลโดยตรงซึ่งทำให้เกิดความเชื่อเช่นนั้นในหมู่นักกฎหมายทั่วไป แต่แท้ที่จริงคดีที่ศาลอ้างว่าได้ใช้ทฤษฎีผลโดยตรงก็มีได้แตกต่างกับทฤษฎีเหตุเห็นผลเข้ามาพิสูจน์ จึงมีอาจยืนยันได้อย่างเต็มที่ว่า โดยความเป็นจริงศาลได้ถือทฤษฎีผลโดยตรงเพื่อจำกัดของเขตความรับผิด ความรับผิดของจำเลยอาจถูกจำกัดขอบเขตโดยเหตุแทรกซ้อนแต่ถ้าเป็นกรณีเหตุแทรกซ้อนที่สามารถคาดเห็นได้ขณะทำละเมิด จำเลยกลับจำต้องรับผิดชอบรุนแรงยิ่งขึ้นเพื่อความเสียหายที่เพิ่มสูงขึ้นเพราะเหตุแทรกซ้อน แต่ถ้าเป็นเหตุแทรกซ้อนที่ไม่สามารถคาดเห็นได้ ถ้าเป็นพฤติกรรมภายนอกศาลยังมีความสับสนในการวินิจฉัย แต่ถ้าเป็นความผิดของผู้เสียหายเอง ศาลมีความชัดเจนในการลดความรับผิดของจำเลยตามสัดส่วนภายใต้มาตรา 442 และ 223 ซึ่งในบางกรณีจำเลยอาจจะหลุดพ้นความรับผิดไปเลย

¹ Amos and Walton, An Introduction to French Law, p. 216.

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเพื่อให้
 จำเลยในเหตุอุทธรณ์แบบเหตุสะสม หรือ เหตุประสานที่มีพลังเพียงพอในตัวเองสามารถ
 ไล่เบี้ยกันได้ในกรณีที่มีการชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่วัยทกไปแล้ว เกินส่วนของตน ส่วน
 แนวคำพิพากษากรณีจงใจกระทำละเมิดควรมีบทบัญญัติโดยตรงกำหนดความรับผิด
 และกรณีความเสียหายที่ถูกแทรกซ้อนโดยพฤติกรรมภายนอกอื่นไม่อาจคาดเห็นได้มาก่อน
 จำเลยจะต้องหลุดพ้นความรับผิดในความเสียหายที่ก่อโดยพฤติกรรมภายนอก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย